

УДК 81'25

DOI: 10.32342/2523-4463-2021-2-22-24

І.В. НЕДАЙНОВА,
*кандидат філологічних наук, доцент,
професор кафедри ділової іноземної мови та перекладу
Національного технічного університету
«Харківський політехнічний інститут»*

ТЕОРІЯ SKOROS КРІЗЬ ПРИЗМУ ФУНКЦІОНАЛЬНОГО ПЕРЕКЛАДУ

З розвитком сучасних світових процесів змінюється і соціальна функція перекладу як діяльності: сьогодні передавання якомога більшого обсягу інформації за якомога швидший час стає нормою, і за таких умов адекватності одиниці перекладацької роботи вже не є таким стійким.

Теорія *Skoros*, автором якої виступив у 1978 р. німецький лінгвіст та перекладач Г. Фермеєр, відкрила новий погляд на перекладацьку діяльність, в якій мета (*skoros*), задля якої робиться той чи інший переклад, та функція, яку визначає адресат, стали фокусом роботи перекладача. У цій статті обґрунтовуються основи цієї теорії, що можуть бути застосовані для відтворення сучасного функціонального перекладу, зокрема в науково-технічній сфері. Метою нашої розвідки є формування конкретних процедур перекладацької діяльності задля відтворення якісного вузькоспеціалізованого перекладу в ракурсі цільової спрямованості перекладацької діяльності за теорією *Skoros*.

Науково-технічний текст за своїми функціональними характеристиками якнайкраще підходить до апробації теорії *Skoros*. Методологія порівняння загальноприйнятої теорії адекватності та *Skoros*-теорії дає можливість виокремити ті привабливі риси останньої, які допомагають створювати якісний текст перекладу, що свідчить про актуальний напрям цього дослідження в царині українського науково-технічного перекладознавства. Запропоноване дослідження включає в себе загальнологічні та загальнонаукові методи, такі як аналіз та синтез, індукція та дедукція, описовий і зіставний методи, які дозволяють зробити власні висновки щодо застосування аналізованої теорії.

У ході наших розвідок стало можливим визначити парадигму основних положень теорії *Skoros*, якими можуть керуватися науково-технічні перекладачі у своїй діяльності, і на базі їх вивчення відтворити певні рекомендації для фахових перекладачів, що може становити інтерес стосовно розробки конкретних процедур щодо перекладу саме науково-технічних текстів.

Головною інтенцією запропонованої статті було не укладання обов'язкових правил, яких має дотримуватися перекладач, а радше пояснення нового методологічного підходу та формування відповідних завдань, які можуть навчити спеціаліста в галузі науково-технічного перекладу оцінювати свою роботу, а також брати відповідальність за продукт своєї перекладацької діяльності перед замовником перекладу та тією аудиторією, для якої здійснюється переклад.

Ключові слова: теорія *Skoros*, науково-технічний переклад, науково-технічний текст, ціль перекладу, завдання перекладу, автор тексту, перекладач, замовник перекладу.

С развитием современных мировых процессов меняется и социальная функция перевода как деятельности: сегодня передача наибольшего объема информации как можно быстрее становится нормой, а в таких условиях степень адекватности единицы переводческой деятельности уже не является такой устойчивой.

Теория *Skoros*, созданная в 1978 г. немецким лингвистом и переводчиком Г. Фермеером, открыла новый взгляд на переводческую деятельность, в которой цель (*skoros*), согласно которой делается тот или иной перевод, и функция, которую определяет адресат, стали фокусом работы переводчика. В данной статье представлены основы этой теории, которые могут применяться для создания современного функционального перевода, а именно перевода в научно-технической сфере. Це-

люю нашого дослідження стало формування конкретних процедур перекладескої діяльності для створення узкоспеціалізованого перекладу з точки зору цільової спрямованості перекладескої діяльності згідно теорії *Skopos*.

Науково-технічний текст по своїм функціональним характеристикам найкращим образом підходить для апробації *Skopos*-теорії. Методологія порівняння загальноприйнятої теорії адекватності і теорії *Skopos* дає можливість визначити ті привабливі риси останньої, які покращують створення якісного перекладу, що свідчить про актуальність застосування даного дослідження в області українського науково-технічного перекладознавства. Представлене дослідження включає в себе загальнонаукові і загальнонаукові методи, такі як аналіз і синтез, індукція і дедукція, описовий і порівняльний, для обґрунтування власних висновків в стосунку до аналізованої теорії.

В ході наших досліджень стало можливим визначити парадигму основних положень теорії *Skopos*, якими можуть керуватися науково-технічні перекладачі в своїй діяльності, а на основі їх вивчення створити деякі рекомендації для професійних перекладачів, що може представляти інтерес в процесі розробки конкретних процедур перекладу іменно науково-технічних текстів.

Головною метою представленої статті було не стільки складання обов'язкових правил, яких повинен дотримуватися перекладач, а скорше пояснення нового методологічного підходу і формування відповідних завдань, які можуть допомогти спеціалісту в сфері науково-технічного перекладу оцінити свою роботу, а також брати відповідальність за продукт своєї перекладескої діяльності перед замовником перекладу і тією аудиторією, для якої створюється переклад.

Ключові слова: теорія *Skopos*, науково-технічний переклад, науково-технічний текст, ціль перекладу, завдання перекладу, автор тексту, перекладач, замовник перекладу.

Чи будь-яке письмове або усне мовлення може бути перекладене з однієї мови на іншу? Чи існують речі в іншій мові, що взагалі не можуть бути перекладені? Чи завжди переклад лінгвістичних одиниць залежить від контексту і, якщо так, чи не виступає контекст фактором, який обмежує переклад? І взагалі, чи існують чіткі критерії оцінювання продукту роботи перекладача?

Саме такі питання часто постають при обговоренні *translatability*, так званої проблеми перекладацької адекватності, а відповіді, що мають бути знайдені, завжди викликають у професійних колах фахівців і теоретиків з перекладу гарячі дискусії. Пошук відповідей ускладнює і той факт, що переклад – це двостороння людська діяльність, оскільки в ньому задіяні сторони, які належать до двох різних лінгвокультур. Перекладач у цій комунікації виступає лише медіатором, який має якомога точніше передати закладену в іншомовному тексті інформацію, і, зважаючи на той факт, що перекладач має справу з текстами в їх функціональному середовищі, вічна проблема досягнення *достовірності* та *прозорості* (*faithfulness / transparency*), якою визначається *адекватність* (*adequacy*) будь-якого продукту перекладацької роботи, завжди має бути врахована.

Проблема якості перекладацького продукту у вік стрімких міжнародних інформативно-комерційних відносин відповідає тим важливим науковим та практичним завданням, які виходять сьогодні на перший план у перекладознавстві, і саме з цим ми пов'язуємо актуальність нашого дослідження: дати відповіді на поставлені на початку статті запитання ми спробуємо через теорію, інтерес до якої активно проявляється у зарубіжному перекладознавстві і лише починає привертати увагу українських фахівців з теорії перекладу, а саме, через вивчення основ теорії *Skopos*. Дослідження цієї проблеми є край актуальним для українського перекладознавства, адже порівняння загальноприйнятої теорії адекватності та теорії *Skopos* дасть можливість виокремити саме ті привабливі риси останньої, що дозволяють створювати якісний фаховий перекладацький продукт – текст перекладу.

Об'єктом нашого дослідження ми визначаємо функціональний переклад, а саме його науково-технічний жанр. Метою нашої розвідки є встановлення способів, через які відтворюється розкриття принципів теорії *Skopos*, а також формування на підставі їх опису конкретних процедур перекладацької діяльності задля відтворення якісного вузькоспеціалізованого перекладу. Методологія дослідження включає в себе загальнологічні та загальнонаукові методи, такі як аналіз та синтез, індукція та дедукція, описовий і зіставний, для обґрунтування власних висновків щодо застосування аналізованої теорії.

Мова є одним з інструментів передавання інформації про навколишній світ, і, звичайно, переклад цієї інформації з однієї мови на іншу також є важливою складовою цього інструменту. У фокусі нашого інтересу – науково-технічний переклад, специфікою якого є поєднання володіння іноземною мовою зі знанням у конкретній галузі науки чи техніки. Напевно, що така особливість науково-технічних текстів, написаних іноземною мовою, і призводила до того, що певний час для лінгвістичних досліджень ця галузь перекладознавства не була привабливою.

На відміну від художнього перекладу, науково-технічне перекладознавство почало активне формування свого теоретичного підґрунтя відносно недавно, а саме у середині минулого століття, коли у 1961 р. вийшла у світ перша в Європі публікація «Die Übersetzung naturwissenschaftlicher und technischer Literatur [Translating natural science and technical texts]», написана німецьким лінгвістом Ральфом Вальтером Юмпельтом [Jumpelt, 2008]. Відтоді окремі аспекти науково-технічного перекладу стають предметом постійних досліджень як у світовій (наприклад, у працях Р. Белла [Bell, 1991], Дж. Мандея [Munday, 2012], Ю. Найди [Nida, 1964, 1976], К. Норд [Nord, 1997], Р. Рот-Невеса [Rothe-Neves, 2007] та ін.), так і у вітчизняній лінгвістиці, де різні проблеми у царині перекладу висвітлювали В. Карабан [Карабан, 2004], Б. Клімзо [Клімзо, 2006], В. Комісаров [Комісаров, 2011], Г. Мірам [Мирам, 2003], Я. Рецкер [Рецкер, 2007] та інші вчені. Праці цих та інших дослідників свідчать про те, що науково-технічний переклад у своєму розвитку також пройшов декілька етапів і зараз, у XXI ст., виходить на новий рівень, коли перевага починає віддаватися суто інформативному перекладу, де авторська індивідуальність відходить на задній план, а жанрові особливості вже не так важливі. Відомий усім постулат про прагматику кожної перекладацької роботи, за яким кожне авторське повідомлення має бути перекладене як найадекватніше до змісту та фокусуватися на його контенті, відходить на другий план. Сьогодні соціальною функцією перекладу як діяльності є передавання якомога більшої інформації за якомога швидший час і вже під питання ставиться ступінь адекватності одиниці перекладацької роботи.

Здавалося б, ці тенденції не мають стосуватися науково-технічного перекладу (НТП), специфікою якого є формально-логічний стиль, що характеризується точністю термінології, безособовістю подання та обмеженістю стилістичних прийомів. Однак ще задовго до теорії, назва якої відображена у назві нашої статті, почалися дебати і про ступінь відповідності перекладеного науково-технічного тексту (НТТ) його оригіналу. Так, згадувана нами вище праця Р. Юмпельта, що довгий час вважалася вказівками до проведення науково-технічного перекладу, була базована на двох підходах до перекладу, а саме на суб'єктивному (перекладач вільний у своїх рішеннях щодо адекватності НТТ) та об'єктивному (обов'язкові чи бажані обмеження, які перекладач має враховувати при перекладі НТТ, наприклад, формули, таблиці тощо, або лінгвістичні відмінності мов, що задіяні у перекладі). Однак при цьому Юмпельт зауважує, що хоч НТП і має свої специфічні лінгвістично-жанрові особливості, до нього, як і для будь-якого іншого виду перекладу, висуваються три вимоги: простота, ясність та точність [Jumpelt, 2008].

К. Фінч, також один з теоретиків науково-технічного перекладу, висловлював оригінальну думку про НТП як про переклад, що розрахований лише на науковців, які володіють іноземною мовою, і за його припущенням такий переклад може бути ідеальним, якщо різниця між оригіналом та перекладом непомітна. Однак при цьому вчений допускав і створення кращого, ніж оригінал, тексту через ясність перекладу та відсутність незграбних у ньому фраз [Olohan, 2011, p. 247]. Це припущення може здаватися дивним для традиційного перекладознавства, однак саме в ньому ми бачимо ілюстрацію звернень теоретиків НТП вже не до функції перекладу, а до його результату.

У результаті таких наукових дискусій сформувався теорія науково-технічного перекладу, основи якої ґрунтувалися на так званих *user-based* підходах, тобто на побудові когнітивно-соціологічних моделей знань та комунікації. Однак сучасний розвиток науково-технічного прогресу спонукає теоретиків НТП переглянути концепт *user-based* саме у плані його складової *user*, тобто споживача перекладу, який також розвивається і змінюється разом з технологічним розвитком суспільства. І в цьому ракурсі теорія *Skopos* видається нам такою, що має бути включена у програму підготовки та діяльності сучасних перекладачів науково-технічної інформації.

Перекладацька робота завжди має цільову спрямованість, і, напевно, кожен результат цієї роботи має як свої сильні так і слабкі сторони, і через це дискусії про вдалий / невдалий переклад ніколи не закінчуються. *Skopos*-теорія відкрила новий напрям цих дискусій, оскільки саме вона поставила завдання опису цілей перекладацької діяльності, а в деяких країнах Європи саме її критерії вважаються стандартними нормами щодо виконання перекладу, і це фактично змінює погляд на роль перекладача в перекладацькому процесі.

Теорія *Skopos* почала свій розвиток у 1978 р. у працях німецького перекладача Ганса Фермеєра, який у фокус перекладацької діяльності ставить мету (*skopos* з грецької – мета), задля якої і відтворюється переклад, де зв'язок між метою перекладу та функцією тексту, що перекладається, виходить на передній план. Оскільки за цим підходом текст перекладу стає пріоритетним і має задовольняти потреби замовника, то, інакше кажучи, *Skopos*-підхід до перекладу можна назвати функціональною діяльністю перекладача в умовах виробничої ситуації. Саме в цьому і полягає революційний зміст цієї теорії: вона нівелює верховенство тексту-джерела та підкреслює роль перекладача як творця тексту перекладу, при цьому віддаючи перевагу меті (*skopos*), що ставиться для створення цього перекладу. Автор теорії вважає, що перекладач завжди робить якісь інтерпретації та адаптує текст свого перекладу для тієї аудиторії, для якої створено текст-джерело, керуючись при цьому певними обов'язками чи домовленостями (*commissions*, як називає це у своїх працях Г. Фермеєр [Vermeer, 1989; 2000]. Реалізація цих обов'язків чи домовленостей, які по суті є також обмеженнями для перекладача, завжди є процесом міжкультурної комунікації, де текст-переклад є продуктом, який має належним чином виконувати свою функцію у специфічній ситуації та у специфічному контексті. Функціональна спрямованість цієї теорії змінює вектор перекладацької діяльності з намірів досягти лінгвістичної еквівалентності (*linguistic equivalence*) на прагнення реалізувати функціональну точність (*functional appropriateness*) [Schaffner, 1998].

У своєму баченні Г. Фермеєр розглядає текст перекладу (ТП) у ракурсі відповідності перш за все потребам замовника, а не через досягнення повної адекватності ТП тексту-джерелу. Це бачення не відповідає традиційному розумінню процесу перекладу, оскільки змінено і розуміння ролі сторін, що задіяні у цьому процесі: зв'язок *автор тексту – перекладач – замовник перекладу* набуває зворотного порядку акторів: *замовник перекладу – перекладач – автор тексту*. Як видно, перекладач тут залишається на своєму звичному місці, на місці медіатора, однак його роль у цьому процесі все ж таки стає більш вагомою [Vermeer, 1989; 2000].

Ця суто цільова спрямованість перекладацької діяльності знайшла підтримку в працях двох німецьких лінгвісток, а саме Катаріни Райс, яка почала тісно співпрацювати з Г. Фермеєром у напрямі розвитку *Skopos*-теорії від її започаткування, та Крістіани Норд, що дещо пізніше, а саме у 1997 р., видала англomовну версію своєї книги «Переклад як цілеспрямована дія» [Nord, 1997]. А. Десницький вважає, що саме К. Норд, яка ретельно розглянула авторські положення *Skopos*-теорії та проаналізувала аргументи її супротивників, вдалося чітко та послідовно висловити положення *Skopos* для перекладацької діяльності, розвинути деякі її принципи, дати відповіді на критичні зауваження до неї та навести яскраві приклади її застосування [Десницький, 2011].

Так, вивчаючи основи *Skopos*-теорії, К. Норд зауважує, що в ній Г. Фермеєр вказує на чотири важливі складові процесу перекладу, а саме *aim*, *purpose*, *function* та *intention*. Оскільки праця написана німецькою мовою, а її ми сприймаємо через переклад самої К. Норд, то авторка розгалужує поняття «мета», що в англійській мові передається двома словами: *aim* та *purpose*, і стверджує, що *aim* Фермеєром розуміється як кінцевий результат, якого агент дії намагається досягти через виконання цієї дії, а *purpose* – це тимчасова стадія у процесі досягнення кінцевого результату. При цьому *function* – це значення тексту для реципієнта, що його сприймає, тоді як *intention* – обопільна діяльність, коли і адресант, і адресат тексту працюють на одну мету – перший на продукування тексту, а другий на його розуміння [Nord, 1997, р. 28]. Такий аспект, стверджує К. Норд, дає підстави дещо по-іншому ставитися і до понять *адекватність* (*adequacy*) та *еквівалентність* (*equivalence*), що до появи *Skopos*-теорії були безперечними ступенями оцінювання будь-якого продукту перекладацької роботи. Якщо *адекватність* у традиційному перекладознавстві розу-

міється як співвідношення вихідного та кінцевого текстів, при якому важливо враховувати кінцеву мету перекладу, а *еквівалентність* – це відносна змістова, семантична, стилістична і функціонально-комунікативна рівність текстів оригіналу та перекладу, то, зважаючи на *Skopos*-теорію, перекладений текст є результатом посередницької діяльності, який, якщо він задовольняє комунікативні потреби замовника (цільової аудиторії) у сфері його фахової (пізнавальної) діяльності, може вважатися адекватним і еквівалентним, незважаючи на певні втрати відповідності значень мовних одиниць та їх мовленнєвих смислів.

Оскільки роль замовника перекладу (а це може бути як одна людина, так і ціла організація) стає все більш ваговою у перекладацькій діяльності (у якій теж при об'ємних завданнях можуть бути задіяні цілі групи перекладачів), то функціональний підхід у цьому процесі не завжди може відповідати очікуванням споживача результату цього перекладу. *Skopos*-теорія відкриває новий критерій адекватної еквівалентності, і це – комунікативно-функціональна рівнозначність текстів джерела та перекладу, де сенс діяльності перекладача визначається його ключовою роллю у процесі перекодування інформації, а його діяльність завжди перебуває у рамках конкретної комунікативної ситуації, в якій він виконує функцію або декілька функцій, що визначаються метою перекладу [Усачева, Махортова и др., 2015, с. 50].

У своїй статті А. Десницький ілюструє відмінності традиційної теорії еквівалентності та її розуміння за теорією *Skopos*. За Десницьким [Десницький, 2011], ці відмінності проявляються у таких аспектах перекладацької діяльності, які ми узагальнили в табл. 1.

Таблиця 1

Відмінності між традиційною теорією еквівалентності та її розумінням відповідно до теорії *Skopos*

Аспект прояву	Теорія еквівалентності	<i>Skopos</i> -теорія
Інтерпретація	Автор тексту джерела та перекладач розуміють текст однаково	Перекладач розуміє авторський намір та усвідомлює ситуацію, в якій перебуває читач
Функція тексту	Переклад має виконувати ту саму функцію у своїй культурі, що і текст оригіналу у своїй	Функція, яку виконує переклад, сумісна з намірами автора
Культурна дистанція	Світ тексту читач перекладу розуміє так само, як і читач оригіналу	Світ тексту конструюється відповідно до його функції у читацькій аудиторії
Ефект	Ефект, що справляється на читача перекладу, має збігатися з ефектом, що справляється на читача оригіналу	Перекладач намагається створити ефект відповідно до його функції у конкретній читацькій аудиторії

Тобто, як бачимо, еквівалентність оригіналу і перекладу за теорією *Skopos* переводить акценти з автора тексту-оригіналу та читача на перекладача та адаптацію інформації, що міститься в цьому тексті, для реципієнта, а ефекти впливу на реципієнта вже підпорядковані функції тексту у конкретній читацькій аудиторії.

Табл. 1 демонструє загальну думку тих вчених, хто підтримує *Skopos*-теорію, а саме: адекватний переклад є таким продуктом діяльності перекладача, що відповідає конкретній меті (або цілям). Еквівалентність відноситься до результату цього продукту як цільовий спосіб досягнення адекватності тексту-перекладу.

Оскільки об'єктом нашого дослідження ми визначили науково-технічний переклад, то в цій роботі ми робимо спробу визначити ті принципи теорії *Skopos*, що допоможуть нам на підставі їх опису встановити конкретні процедури перекладацької діяльності задля відтворення саме вузько-спеціалізованого перекладацького продукту. У ході наших розвідок стало можливим визначити парадигму основних положень цієї теорії, якими можуть керуватися науково-технічні перекладачі у своїй діяльності.

Skopos – це функція тексту, що перекладається, у тій лінгвокультурі, для якої він перекладається, з урахуванням точки зору замовника перекладу. У цій функції на передній план виходить *aim* – кінцевий результат роботи перекладача, та *purpose* – це ті завдання, що на різних етапах цього перекладу ставить перед собою перекладач задля досягнення вимог

замовника перекладу. Такі фактори, як текст оригіналу, вплив цього тексту на носіїв мови оригіналу та інтенції автора оригінального тексту відходять на другий план.

Залучаючи *Skopos*, перекладач має пам'ятати три основні правила цієї теорії:

1. Цільовий текст має бути внутрішньо узгодженим.
2. Цільовий текст має бути узгодженим з текстом перекладу.
3. Цільовий текст визначається його скопосом (його метою та завданням) [Nord, 1997; Schaffner, 1998; Vermeer, 1989].

Для узагальнення бачення наводимо модель цієї теорії для перекладацької діяльності:

Для узагальнення бачення наводимо модель цієї теорії для перекладацької діяльності:

Skopos – дія перекладача* —————> ПЕРЕКЛАД —————> *Skopos – функція тексту

Що це означає для перекладача науково-технічної літератури, який береться за нове перекладацьке завдання? Наші рекомендації можуть бути такими:

1) перш за все те, що треба визначитися із завданням чи завданнями, виконання яких має відповідати досягненню певної мети: якщо, наприклад, перекладач одержав для перекладу договір на купівлю-продаж товару, цей договір має бути перекладений так, щоб перевага розуміння його була на боці замовника перекладу;

2) перший пункт не означає, що перекладач має право змінювати, наприклад, вартість товару чи будь-яку конкретну цифрову інформацію; це означає, що можна відійти від жанрового шаблону і використовувати певні лінгвістичні структури, які б встановлювали взаєморозуміння сторін цього договору;

3) треба визначитися з функцією тексту: яка причина створення цього тексту перекладу та якою буде аудиторія його сприйняття;

4) навіть в умовах термінологічних обмежень, можна використовувати синонімічні ряди, сприйнятливі у культурі мови-перекладу: перефразувати чи редагувати текст так, щоб він вірно сприймався в конкретній ситуації конкретною аудиторією;

5) пам'ятати, що саме перекладач є дизайнером свого перекладу, і його дизайн має бути привабливим у всіх його формах, як у фізичній (охайність, відповідність нормам режиму текстового викладання як структурного, так і комп'ютерного), так і контентній (когезія та когерентність тексту перекладу).

Такі рекомендації мають спонукати перекладача, що працює у науково-технічній сфері, правильно ставити фахові завдання у процесі перекладу, а отже, допомагати реалізації поставленої *skopos*. При цьому не треба забувати і про той факт, що перекладач все ж таки не є автором тексту-джерела, а є лише дизайнером свого перекладу, а кожен гарний дизайнер має задовольнити свого клієнта кінцевим результатом роботи.

Розробка *Skopos*-теорії безперечно робить свій внесок в оновлення як теорії перекладу, так і у вдосконалення його практик. Для нас перспективним вважається поглиблене вивчення принципів теорії *Skopos* в аспекті формування вибору стратегії та реалізації тактик у процесі перекладу вузькоспеціалізованих текстів, зокрема у сфері юриспруденції, де нехтувати лінгво-культурними бар'єрами не просто важко, а вкрай небезпечно. Саме тому аналіз перекладів таких текстів на предмет застосування до них *Skopos*-теорії і видається нам цікавим.

Список використаної літератури

Десницкий, А.С. (2011). *Теория перевода после Ю. Найдя: скопос вместо эквивалента*. Відновлено з: <https://bogoslav.ru/article/1595663>

Карабан, В.І. (2004). *Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми*. Вінниця: Нова книга.

Климзо, Б.Н. (2006). *Ремесло технического переводчика. Об английском языке, переводе и переводчиках научно-технической литературы*. Москва: Р. Валент.

Комиссаров, В.Н. (2011). *Современное переводоведение*. Москва: Р. Валент.

Мирам, Г. (2003). *Профессиональный перевод*. Киев: Эльга: НикаЦентр.

Рецкер, Я.И. (2007). *Теория перевода и переводческая практика*. Москва: Р. Валент.

Усачева, А.Н., Махортова, Т.Ю., Попова, О.И., Новикова, Т.Б. (2015). Скопос, интерпретация, когнция: от мультивекторной теории перевода к эффективной практике. *Вестник Волгоградского государственного университета. Серия 2, Языкознание*, 5 (29), 46–59.

Bell, R. (1991). *Translation and Translating: Theory and Practice*. London & New York: Longman.

Jumpelt, R.W. (2008). *Translating natural science and technical texts*. Berlin: Langenscheidt.

Munday, J. (2012). *Introducing Translation Studies. Theories and Applications*. London & New York: Routledge.

Nida, E. (1964). *Toward a Science of Translating*. Leiden: E.J. Brill.

Nida, E.A. (1976). Framework for the Analysis and Evaluation of Theories of Translation. In R.W. Brislin (Ed.), *Translation: Applications and Research* (pp. 47–79). New York: Gardner Press.

Nord, C. (1997). *Translating as a Purposeful Activity: Functionalist Approaches Explained*. Manchester: St. Jerome.

Olohan, M. (2011). Scientific and Technical Translation. In: M. Baker & G. Saldanha (Eds.), *Routledge Encyclopedia of Translation Studies* (pp. 246–249). London: Routledge.

Rothe-Neves, R. (2007). Notes on the concept of 'translator competence'. *Quaderns: revista de traducció*, 14, 125–138.

Schaffner, C. (1998). Action (Theory of Translational action). In: M. Baker (Ed.), *Routledge Encyclopedia of Translation Studies* (pp. 3–5). London: Routledge.

Vermeer, H.J. (1989). Skopos and Commission in Translational Action. In: Andrew Chesterman (Ed.), *Readings in Translation Theory* (pp. 173–187). Helsinki: Oy Finn Lectura Ab.

Vermeer, H.J. (2000). Skopos and Commission in Translational Action. In: Lawrence Venuti (Ed.), *The Translation Studies Reader* (pp. 221–232). London, New York: Routledge.